

Vergaderjaar 2004–2005

29 800 D

Vaststelling van de begrotingsstaat van het Fonds economische structuurversterking voor het jaar 2005

Nr. 2

MEMORIE VAN TOELICHTING

INHOUDSOPGAVE	blz.
A. Artikelsgewijze toelichting bij het wetsvoorstel	2
Wetsartikel 1	2
B. Algemene toelichting bij de begroting	3
1. Inleiding	3
2. Uitgaven	3
3. Ontvangsten	7
4. Totaaloverzicht van het Fonds	8
C. Toelichting per begrotingsartikel	10
1. Uitgaven	10
2. Ontvangsten	19

A. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET WETSVOORSTEL

Wetsartikel 1

De begrotingsstaten die onderdeel uitmaken van de Rijksbegroting, worden op grond van artikel 1, derde lid, van de Comptabiliteitswet 2001 elk afzonderlijk bij de wet vastgesteld. Het onderhavige wetsvoorstel strekt ertoe om de begrotingsstaat van het Fonds economische structuurversterking voor het jaar 2005 vast te stellen.

Alle voor dit jaar vastgestelde begrotingswetten tezamen vormen de Rijksbegroting voor het jaar 2005. Een toelichting bij de Rijksbegroting als geheel is opgenomen in de Miljoenennota 2005.

Met de vaststelling van dit wetsartikel wordt de in de begrotingsstaat opgenomen begroting van de uitgaven en de ontvangsten voor het jaar 2005 vastgesteld. De in die begroting opgenomen begrotingsartikelen worden door middel van een algemene toelichting en een toelichting per begrotingsartikel toegelicht in de onderdelen B en C van deze memorie van toelichting.

De Staatssecretaris van Economische Zaken,
C. E. G. van Gennip

De Minister van Economische Zaken,
L. J. Brinkhorst

De Minister van Financiën,
G. Zalm

B. ALGEMENE TOELICHTING BIJ DE BEGROTING

1. Inleiding

Bij wet van 21 december 1995 is het Fonds economische structuurversterking (Fes) ingesteld (Wet Fonds economische structuurversterking, Stb. 1996, 51 en 52). In 2004 is de Fes-wet het laatst gewijzigd (Stb. 2004, 316). Het fonds is een begrotingsfonds conform de Comptabiliteitswet 2001 en heeft als doel het financieren van investeringsprojecten van nationaal belang waarmee beoogd wordt de economische structuur te versterken. Hiertoe worden vanuit het fonds bijdragen toegekend aan andere begrotingshoofdstukken ter financiering van dergelijke projecten. Het Fes is dus een verdeelfonds, de feitelijke projectuitgaven worden onderbouwd, geraamd en verantwoord op de andere begrotingshoofdstukken.

2. Uitgaven

In deze paragraaf wordt op hoofdlijnen een totaaloverzicht gegeven van alle Fes-uitgaven die reeds zijn of nog zullen worden gedaan.

2.1. Investeringsimpuls 1994

Bij Voorjaarsnota 1993 is besloten tot een Investeringsimpuls van in totaal € 2 269 mln in de periode 1994–1998 voor de versterking van de economische structuur. De impuls heeft betrekking op projecten in de sfeer van verkeer en vervoer (€ 1 929 mln), bodemsanering (€ 227 mln) en kennisinfrastructuur (€ 113 mln). Voor de projecten op het terrein van verkeer en vervoer is destijds binnen het fonds € 681 mln gereserveerd voor de financiële doorloop na 1998. Eveneens is € 150 mln beschikbaar voor het tekort in de Europese bijdrage aan verkeer en vervoer projecten. Hiermee bedraagt de totale Fes-bijdrage in de Investeringsimpuls 1994 per saldo € 3,10 mrd (€ 3,21 mrd inclusief prijsbijstelling), waarvan tot en met 2003 € 2,95 mrd uit het fonds is uitgekeerd.

2.2. Betuweroute en Hogesnelheidslijn

De feitelijke projectuitgaven voor de Betuweroute en de Hogesnelheidslijn-Zuid (HSL-Zuid) worden geraamd op de begroting van het Infrastructuurfonds.

Voor deze projecten is in het fonds € 4 525 mln geraamd, inclusief een maximum van € 545 mln reeds uitgekeerde en nog uit te keren prijsbijstelling. Aan voorfinanciering voor deze projecten is in het fonds € 1 784 mln geraamd, inclusief € 168 mln aan uitgekeerde en nog uit te keren prijsbijstelling. Dit brengt de binnen het Fes geraamde middelen voor de Betuweroute en de Hogesnelheidslijn in totaal op € 6 309 mln. Tot en met 2003 heeft het Fes hiervan € 4 014 mln uitgekeerd.

2.3. SWAB, Extra impuls en Hubertustunnel

Het totaal binnen het Fes geraamde bedrag van € 549 mln (inclusief prijsbijstelling) voor Samen Werken aan Bereikbaarheid (SWAB) is ultimo 2000 helemaal besteed, waarmee dit project binnen het Fes is afgesloten.

Via de Impuls voor de ruimtelijk-economische structuur (Kamerstukken II 1997/98, 25 017 nr. 6) heeft het kabinet in 1998 aan een aantal verkeer- en

vervoerprojecten middelen toegekend uit het Fes. Van de in totaal beschikbare € 895 mln (inclusief prijsbijstelling), is tot en met 2003 € 287,4 mln uit het fonds uitgekeerd.

Bij Voorjaarsnota 2000 is een bijdrage aan het Infrastructuurfonds van € 28,4 mln (inclusief prijsbijstelling 2001) opgenomen ten behoeve van de Hubertustunnel. Voorwaarde voor deze toezegging was dat volgens de Industriële Tunnelbouw-Methode (ITM) zou worden geboord. In 2003 is echter besloten om voor de ondertunneling van het Hubertusduin géén gebruik te maken van de ITM. Alleen de gemaakte kosten voor de ITM komen in aanmerking voor vergoeding uit de in het Fes gereserveerde middelen. De toezegging is daarom € 17,1 mln lager vastgesteld. In het geval zich bij de Hubertustunnel aanknopingspunten voor bouw-technische en/of boortechische innovaties voordoen, kan V&W een hernieuwd verzoek indienen bij de Fesbeheerders om toekenning van het resterende deel (€ 17,1 mln).

2.4. Investeringsimpuls 1998

Het Regeerakkoord 1998 bevatte een investeringspakket dat, voor zover het Fes-waardige projecten betreft, via het fonds wordt gefinancierd. Het gaat hierbij in de periode 1999 tot en met 2010 om een totaalbedrag van € 7 702 mln inclusief prijsbijstelling. Hiervan is tot en met 2003 € 2 722 mln door het fonds uitgekeerd.

2.5. Investeringsimpuls 2001

Het kabinet heeft bij de begrotingsvoorbereiding 2001 besloten tot een investeringspakket van in totaal € 5 736 mln (inclusief prijsbijstelling) voor de clusters Bereikbaarheid, Natuur, Milieu en vitaliteit steden en Kennis voor de periode 2001 tot en met 2010. Hiervan is tot en met 2003 € 1 669 mln door het fonds uitgekeerd.

2.6. Bruggetje RA 1998

In de jaren 2000 tot en met 2010 worden reeds bestaande investeringsprojecten uit het Fes gefinancierd. Het gaat hierbij op dit moment om een bedrag van in totaal € 2 768 mln. Het betreft Fes-waardige projecten die voorheen ten laste van de reguliere Rijksbegroting werden geraamd. De hierdoor ontstane ruimte op de Rijksbegroting wordt aangewend voor andere uitgaven.

2.7. Kenniswijk

Bij begrotingsvoorbereiding 2002 heeft het kabinet besloten voor het project «Kenniswijk» in de regio Eindhoven een Fes-bijdrage van € 45,7 mln ter beschikking te stellen. Voorwaarde is dat private partijen minimaal 50% bijdragen in de kosten. Hiervan is tot en met 2003 € 6,1 mln door het fonds uitgekeerd.

2.8. Meerjarige doorwerking Strategisch Akkoord 2002

In het Strategisch Akkoord 2002 zijn extra middelen voor mobiliteit en bereikbaarheid uitgetrokken. Het grootste deel van deze middelen (60%, zijnde € 1 476 mln tot en met 2010) is in het Fes gereserveerd. De middelen zijn toegezegd aan het Ministerie van V&W voor het uitvoeren van het Fileplan ZSM (Zichtbaar, Slim en Meetbaar). Dit project is ingesteld voor de versnelde aanpak van een aantal knelpunten op de weg

en voor het beter en slimmer gebruik van de bestaande infrastructuur. Zie tevens artikel 01.01/Bijdragen aan de begroting van het Infrastructuurfonds in het kader van verkeer & vervoer.

2.9. Investeringsimpuls 2004

Bij Voorjaarsnota 2004 is aan 34 ICES/KIS-3 programma's € 730 mln subsidie toegekend. Het betreft het Besluit subsidies investeringen kennisinfrastructuur (Bsik). Ook heeft het kabinet besloten om € 70 mln toe te kennen om voor het kennisthema duurzame systeeminnovaties 3 programma's uit te voeren. Deze programma's dienen de wetenschappelijke fundering van dit kennisthema te versterken. Het versterken van de wetenschappelijke fundering zal in wisselwerking met de toepassingsgebieden mobiliteit en landbouw moeten geschieden. De bijdrage is verdeeld over de departementen VROM (€ 10 mln), V&W (€ 30 mln) en LNV (€ 30 mln). Binnen het Fes is in totaal € 800 mln geraamd voor de ICES/KIS-3-projecten.

2.10. Waddenfonds in oprichting

Naar aanleiding van het kabinetsstandpunt over het rapport van de Commissie Meijer omtrent de Waddenzee, is in het Fes op artikel 01.07/Projecten in voorbereiding een reservering opgenomen van in totaal € 500 mln voor voeding van het nog op te richten Waddenfonds.

2.11. Toezeggingen

De fondsbeheerders kunnen ten laste van het fonds toezeggingen doen voor bijdragen aan begrotingshoofdstukken. In deze toezeggingenbrieven is aangegeven onder welke voorwaarden de bijdrage beschikbaar wordt gesteld en hoe de verantwoording dient te geschieden. Tot nu toe zijn op deze wijze voor een totaalbedrag van ongeveer € 15,7 mrd de volgende toezeggingen geformaliseerd:

Specificatie van toezeggingenbrieven			
Aan	d.d.	Voor project(en)	Bedrag (€) mln
EZ	16.08.94	HPCN en NOBIS	27,2
VenW	16.08.94	Verkeer en vervoer, Bodemsanering, LWI, Transporttechnologie en Ondergronds bouwen	2 071,5
VROM	16.08.94	Bodemsanering	136,1
OCW	16.08.94	Mainport Rotterdam en MIBITON	20,4
LNV	16.08.94	Agro ketenmanagement	13,6
VenW	16.02.96	Betuweroute (BR)	43,6
EZ	15.08.96	MARIN	45,4
VenW	20.12.96	Betuweroute en Hogesnelheidslijn	1 832,8
VenW	22.01.98	Hogesnelheidslijn (HSL)	7,7
VenW	12.01.99	Samen Werken Aan Bereikbaarheid (SWAB)	592,2
VenW	12.01.99	Betuweroute (BR)	315,4
VenW	12.01.99	Impuls ruimtelijk economische structuur	846,8
VenW	12.01.99	Doorloop na 1998 van verkeer en vervoer projecten uit Investeringsimpuls 1994	830,4
VenW	12.01.99	Hogesnelheidslijn (HSL)	23,6
VROM	12.01.99	Impuls ruimtelijk economische structuur, ontsluiting vinex-locatie Deventer – Colmschate Noord.	11,3
VROM	15.10.99	Stichting kennisontwikkeling en kennistransfer Bodem (SKB)	15,9
VenW	15.10.99	Ondergronds Logistiek Systeem (OLS)	4,1
EZ	15.10.99	Gigaport	64,4
VenW	15.10.99	Connekt, Kenniscentrum Verkeer en Vervoer	15,9
VenW	15.10.99	Expertisenetwerk Meervoudig Ruimtegebruik (EMR)	15,9
OCW	15.10.99	Wetenschap en Technologie Centrum Watergraafsmeer	13,6
OCW	15.10.99	Biomade	6,8

Specificatie van toezegingsbrieven

Aan	d.d.	Voor project(en)	Bedrag (€) mln
OCW	15.10.99	Kaderregeling Technocentra	18,2
LNV	15.10.99	Ketennetwerken, Clusters en ICT (KLICT)	13,2
OCW	15.10.99	Delfts Cluster	19,1
VenW	21.12.99	Samen Werken Aan Bereikbaarheid (SWAB)	- 45,4
VenW	21.12.99	Bereikbaarheidsimpuls 1998	148,8
EZ	21.12.99	Economie Ecologie en Technologie (EET)	18,2
EZ	21.12.99	Regeling Kennis Experimentele Faciliteiten	11,3
VROM	21.12.99	Programma Milieutechnologie (ProMT)	9,1
VROM	21.12.99	Nationaal Initiatief voor Duurzame Ontwikkeling (NIDO)	12,7
VenW	18.12.00	Bereikbaarheid voorfinanciering	505,6
OCW	18.12.00	ICT en Onderwijs	467,4
OCW	18.12.00	Kennis, onderzoek en innovatie	113,4
VenW	19.12.00	Hogesnelheidslijn (HSL)	172,4
VenW	19.12.00	Fes-brug	158,8
VenW	21.02.01	Prijscompensatie Samen Werken Aan Bereikbaarheid (SWAB)	2,5
VenW	21.02.01	Hubertustunnel (inclusief prijscompensatie)	27,4
VenW	20.12.01	Prijscompensatie Investeringsimpuls 1994	8,1
VenW	20.12.01	Prijscompensatie Impuls ruimtelijk economische structuur	26,5
VenW	20.12.01	Prijscompensatie Hubertustunnel	1,0
VenW	20.12.01	Prijscompensatie Bodemsanering	1,2
VenW	2.11.01	Kenniswijk Eindhoven	45,4
VenW	2.11.01	Hogesnelheidslijn (HSL)	375,7
VenW	2.11.01	Voorfinanciering Samen Werken Aan Bereikbaarheid (SWAB)	506,9
VenW	2.11.01	Bereikbaarheidsoffensief Randstad (BOR)	259,3
VenW	2.11.01	Fes-brug	237,0
OCW	2.11.01	Prijscompensatie ICT en Onderwijs (impuls 2001)	21,0
OCW	2.11.01	Prijscompensatie kennis, onderzoek en innovatie	5,1
EZ	2.11.01	Herstructurering bedrijventerreinen	47,4
EZ	2.11.01	Kennis, onderzoek en innovatie	237,1
VROM	17.01.02	Budget Investerings Ruimtelijke Kwaliteit (BIRK)	14,4
VenW	2.05.02	Voorfinanciering Geografische Informatie Systemen (GIS)	169,0
VROM	30.01.03	Prijscompensatie tranche 2002 BIRK	4,1
EZ	30.01.03	Prijscompensatie tranche 2002 Kenniswijk	0,3
EZ	30.01.03	Prijscompensatie tranche 2002 Milieu en stedelijke ontwikkeling (Bedrijventerreinen)	0,3
EZ	30.01.03	Prijscompensatie tranche 2002 Kennis, onderzoek en innovatie	1,6
OCW	30.01.03	Prijscompensatie tranche 2002 Kennis (ICT en Onderwijs)	3,2
OCW	30.01.03	Prijscompensatie tranche 2002 Kennis, onderzoek en innovatie	0,8
VenW	30.01.03	Prijscompensatie tranche 2002 voor verschillende projecten ¹	76,2
VROM	3.03.03	Programma Milieutechnologie (ProMT) 2003	3,7
OCW	14.07.03	Technocentra	27,2
VROM	11.12.03	VROM-ombuiging via de gereserveerde BIRK-middelen	- 35,6
EZ	11.12.03	ICES/KIS-3-projecten	308,9
OCW	11.12.03	ICES/KIS-3-projecten	248,9
VWS	11.12.03	ICES/KIS-3-projecten	44,8
VROM	11.12.03	ICES/KIS-3-projecten	90,0
VenW	11.12.03	ICES/KIS-3-projecten	37,4
VROM	16.12.03	Programma Milieutechnologie (ProMT)	13,6
VROM	16.12.03	Nieuwe Sleutelprojecten (NSP)	339,9
VenW	16.12.03	Enveloppe Mobiliteit (Strategisch Akkoord 2002)	1 476,0
VenW	16.12.03	HSL-zuid bevestiging 2003	430,9
VenW	16.12.03	Verkeer&Vervoer, Impuls 1998 bevestiging 2003	604,5
VenW	16.12.03	Bereikbaarheidsoffensief Randstad (BOR) bevestiging 2003	753,0
VenW	16.12.03	Fes-bruggetje bevestiging 2003	283,3
VenW	16.12.03	Betuwerroute bevestiging 2003	286,9
VROM	9.1.04	BIRK-project Hasco	0,6
VROM	9.1.04	BIRK-project Bommelerwaard	1,0
VROM	9.1.04	BIRK-project Renkumse Beek	14,4
LNV	18.3.04	ICES/KIS-3-projecten Transitie duurzame landbouw	30,0
VenW	18.3.04	ICES/KIS3-projecten Transitie duurzame mobiliteit	30,0
VROM	18.3.04	ICES/KIS-3-projecten Systeeminnovaties	10,0
EZ	3.6.04	SPS-Regeling	45,4
Totaal			15 693,7 mln

¹ prijscompensatie voor de volgende projecten: V&V Impuls, Overig V&V IF, Hubertustunnel, Bodem V&V/VINEX, Betuwerroute/HSL op post Prijsbijstellingen BR/HSL. Bereikbaarheid/voorfin. op posten Prijsbijstellingen voorfin., Bereikbaarheid & stedelijke ontwikkeling, Fes-bruggetje.

3. Ontvangsten

De voeding van het fonds bestond tot en met 1998 uit bepaalde aardgasbaten, de common area baten, andere voor het fonds te bestemmen ontvangsten uit de winning van aardgas, opbrengsten uit het vervreemden van bepaalde vermogensbestanddelen van het Rijk en overige ontvangsten.

Met ingang van 1999 is de voeding van het fonds gewijzigd. Op hoofdlijnen wordt uitgegaan van een voeding uit 41,5% van de aardgasbaten (niet-belasting middelen) en de opbrengsten uit hoofde van de structureel bespaarde rentelasten die het gevolg zijn van het in mindering brengen op de staatsschuld van common area baten, vervreemdingen van staatsdeelnemingen en veilingen van rechten. Op de structureel bespaarde rentelasten bij vervreemdingen van staatsdeelnemingen wordt de daarmee samenhangende structurele derving van dividendontvangsten in mindering gebracht.

Met ingang van 2001 wordt het Fes niet meer gevoed uit de rentevrijval van de opbrengst van geveilde rechten (zoals radio-, ether- en televisiefrequenties), maar uit een annuïteit op basis van deze opbrengsten.

De EZ-ontvangsten van Energie Beheer Nederland (EBN) B.V., meerjarige stand Miljoenennota 2002, die voor 2002 werden afgedragen aan DSM in verband met de door DSM gehouden certificaten EBN B.V., worden met ingang van 2002 niet gerekend tot de aardgasbaten waarvan 41,5% als voeding van het Fes dient. Vóór 2002 stonden tegenover de winstuitkering van EBN B.V. aan de Staat, de afdrachten van de Staat aan certificaathouder DSM. Eind 2001 heeft de Staat voor € 1,24 mrd de certificaten EBN B.V. van DSM overgenomen. Door de aankoop van de certificaten hoeven dividenden betreffende de boekjaren 2002 en verder niet meer te worden overgedragen.

De hierdoor gecreëerde ruimte op de Rijksbegroting dient ter compensatie van de gestegen rentelasten op de nationale schuld als gevolg van de aankoop van de certificaten EBN B.V. Per saldo is deze aankoop derhalve budgettair neutraal voor de Rijksbegroting.

Tot en met 1998 is uit gasbaten € 1 427,7 mln ontvangen. Uit de opbrengsten van verkoop van staatsdeelnemingen en de veiling van UMTS-frequenties is in die periode € 5 004,2 mln ontvangen. In totaal is tot en met 1998 € 6 431,9 mln ontvangen.

In totaal bedroegen de ontvangsten uit gasbaten in de periode 1999 tot en met 2003 € 8 263,4 mln. De voeding uit rentebaten bedroeg in die periode € 6 303,4 mln.

In de volgende tabel worden de gehanteerde olieprijsen en dollarkoersen gepresenteerd.

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Olieprijs \$/vat	36,0	35,0	26,0	26,0	26,0	26,0	26,0
Koers € (in \$)	1,21	1,20	1,20	1,20	1,20	1,20	1,20

In de jaren 1999 tot en met 2003 is ruim € 1 299 mln aan rentebesparingen uit incidentele baten gerealiseerd (artikel 03.02).

Voor de meerjarige raming van ontvangsten uit hoofde van aardgasbaten en rentebesparingen zijn technische aannames gehanteerd. Uitgegaan is van behoedzame veronderstellingen ten aanzien van zowel olieprijs en dollarkoers als verkoop staatsdeelnemingen, veilingen en rente (rekening houdend met eventuele dividendderving).

4. Totaaloverzicht van het fonds

(x € 1,0 mln)	t/m 2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Totaal
Investeringsimpuls	2 826	180	–	–	–	–	–	–	3 006
Overig V&V	721	315	253	278	251	213	213	212	2 456
Kennisinfrastructuur	164	13	14	13	–	–	–	–	204
BR en HSL	4 014	139	298	87	–	–	–	–	4 538
SWAB	549	–	–	–	–	–	–	–	549
Impuls 1998/voorfinanc. BR HSL	2 722	218	178	529	1 143	1 022	1 115	1 115	8 042
Impuls 2001	1 669	879	854	604	471	392	385	473	5 727
Bruggetje RA 1998	927	188	193	248	323	347	288	256	2 770
Waddenfonds i.o.	–	–	–	20	20	20	20	420	500
Impuls 2004 (Bsik)	–	96	110	125	125	101	191	52	800
Totale uitgaven	13 592	2 028	1 900	1 904	2 333	2 095	2 212	2 528	28 592
Waarvan naar het Infrastructuurfonds		1 613	1 486	1 541	1 988	1 774	1 803	1 875	
ONTVANGSTEN:									
Overig aardgas	6 912	1 654	1 758	1 550	1 405	1 467	1 571	1 592	17 909
Incidentele baten	1 299	473	500	530	554	574	597	639	5 166
Staatsdeelnemingen	3 267								3 267
Overig vermogen	600								600
Common area	1 137								1 137
Extra export gas	1 352								1 352
Totale ontvangsten	14 567	2 127	2 258	2 080	1 959	2 041	2 168	2 231	29 431
Jaarsaldo		99	358	176	– 374	– 54	– 44	– 297	
Cumulatief saldo	975	1 074	1 432	1 608	1 234	1 180	1 136	839	

Het jaarsaldo is het batig (nadelig) saldo van uitgaven en ontvangsten over het betreffende begrotingsjaar. Het cumulatief saldo is het batig (nadelig) saldo tot en met het betreffende begrotingsjaar. Dit laatste saldo is als batig (nadelig) saldo opgenomen in de saldi artikelen van de Fesbegroting.

Uit de meerjarige doorkijk in bovenstaande tabel blijkt dat het fonds bij deze ramingsveronderstellingen in 2010 een cumulatief saldo heeft van € 839 mln.

De totale geraamde fondsuitgaven in enig jaar mogen niet hoger zijn dan de totale voor dat jaar geraamde ontvangsten, minus 10% van de voor dat jaar geraamde ontvangsten uit de aardgasbaten (de zogenaamde buffer), plus het eindsaldo van het jaar ervoor. In onderstaande tabel worden de in deze ontwerp-begroting opgenomen uitgaven geconfronteerd met het kasplafond.

(x € mln)	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Geraamde uitgaven	2 028	1 900	1 904	2 333	2 095	2 212
Kasplafond	2 937	3 157	3 357	3 427	3 128	3 190

Investeringsprojecten die worden gefinancierd vanuit het Fonds economische structuurversterking (Fes), hebben tot doel de economische structuur van Nederland te versterken. De nadruk ligt daarbij op ruimtelijk-economische investeringen. Deze investeringsprojecten vormen een onderdeel van samenhangende investeringspakketten ten behoeve van de beleidsopgaven, zoals die bijvoorbeeld zijn geformuleerd in de impulsbrief uit 1998. De investeringspakketten bestaan naast de uit het Fes gefinancierde investeringen ook uit investeringsprojecten die uit de algemene middelen worden gefinancierd. In onderstaande tabel zijn alle Fes-bijdragen aan door departementen uitgevoerde investeringsprojecten gerangschikt naar de thema's Bereikbaarheid, Vitaliteit steden (inclusief bedrijventerreinen), Milieu en Kennis. Een overzicht van de voortgang van de verschillende investeringsprojecten (inclusief de niet uit het Fes gefinancierde projecten) is opgenomen in de jaarlijkse monitoringsrapportages over de investeringsimpulsen.

(in € mln)	t/m 2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Totaal
Bereikbaarheid	12 660	1 636	1 503	1 538	1 985	1 771	1 799	1 875	24 767
Waddenfonds				20	20	20	20	420	500
Vitaliteit steden	18	143	134	91	91	91	91	66	725
Milieu	274	46	37	24	19	19	19	19	457
Kennis	640	203	226	231	218	194	283	148	2 143
Totaal	13 592	2 028	1 900	1 904	2 333	2 095	2 212	2 528	28 592

C. TOELICHTING PER BEGROTINGSARTIKEL

1. UITGAVEN

01 Bijdragen van het fonds aan andere begrotingen

Artikel 01.01 Bijdragen aan de begroting van het Infrastructuurfonds in het kader van verkeer & vervoer

Opbouw uitgaven (in € 1 000)							
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Ontwerp-begr. 2004		477 831	252 594	277 491	250 764	214 000	
Mutatie		-	-	-	-	-	
Ontwerp-begr. 2005	175 625	477 831	252 594	277 491	250 764	214 000	213 000

Op dit artikel worden de volgende bijdragen geraamd:

- Aan het Infrastructuurfonds wordt een bijdrage verstrekt ten behoeve van het onderdeel verkeer en vervoer uit de Investeringsimpuls 1994. In de uitgavenraming 2005 worden voor verkeer en vervoer middelen opgenomen ter dekking van lager uitvallende Europese bijdragen.
- Voor het Infrastructuurfonds is op dit artikel tevens een bijdrage voorzien ten behoeve van de Hubertustunnel.
- De reservering voor de gestegen kosten van de geluidsisolatie rond Schiphol (GIS) is op dit artikel opgenomen (totaal € 169 mln). Het betreft hier uitgaven in de jaren 2002 tot en met 2004. Terugbetaling van de voorfinanciering uit het infrastructuurfonds wordt gedekt door een verlenging van de bestaande heffingen in het kader van het Heffingenbesluit Geluidhinder Burgerluchtvaart (Stb. 82(284)) met ingang van 2008.
- Op dit artikel worden ook de middelen voor de uitvoering van het Fileplan ZSM (Zichtbaar, Slim en Meetbaar) van het Ministerie van Verkeer & Waterstaat geraamd. In dit plan zijn maatregelen opgenomen waardoor de fileproblematiek voor de gebruiker merkbaar en meetbaar moet verminderen en waardoor de betrouwbaarheid van het verkeerssysteem moet verbeteren.

Specificatie artikel 01.01							
(x € 1 000)	Departement	2004	2005	2006	2007	2008	2009
V&V Investeringsimpuls 1994	IF	162 976					
Overig V&V Impuls 1994	IF	150 628	90 594	31 491	4 764		
Overig V&V	VROM	227					
Voorfinanciering GIS	IF	80 000				- 32 000	- 33 000
Fileplan ZSM	IF	84 000	162 000	246 000	246 000	246 000	246 000
Totaal		477 831	252 594	277 491	250 764	214 000	213 000

Artikel 01.02 Bijdragen aan andere begrotingen in het kader van bodemsanering

Opbouw uitgaven (in € 1 000)							
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Ontwerp-begr. 2004		-	-	-	-	-	
1e suppl. Begr. 2004		17 037	-	-	-	-	
Mutatie		-	-	-	-	-	
Ontwerp-begr. 2005	14 611	17 037	-	-	-	-	-

In het kader van het onderdeel bodemsanering is € 136,1 mln beschikbaar voor de ontwikkeling van VINEX-woningbouwprojecten. Hiervan is tot en met 2003 € 119,1 mln via de begroting van VROM aan de betrokken provincies en stadsgewesten beschikbaar gesteld. Voor een nadere toelichting op deze uitgaven wordt verwezen naar uitgavenartikel 07.18.05 van de begroting 2005 van VROM. De op dit artikel resterende middelen zijn geheel bestemd voor dit project Bodemsanering van VROM.

Artikel 01.03 Bijdragen aan andere begrotingen in het kader van kennisinfrastructuur

Opbouw uitgaven (in € 1 000)							
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Ontwerp-begr. 2004		11 144	10 544	9 144	-	-	
1e suppl. Begr. 2004		2 000	3 000	3 772	-	-	
Mutatie		-	-	-	-	-	
Ontwerp-begr. 2005	2 397	13 144	13 544	12 916	-	-	-

Op dit artikel wordt de bijdrage geraamd aan het Ministerie van Economische Zaken voor het project «Kenniswijk» in de regio Eindhoven van € 45,7 mln. De Rijksbijdrage is gekoppeld aan de voorwaarde dat 50% van de totale kosten van Kenniswijk door private partijen wordt gedragen.

Artikel 01.04 Overige bijdragen vanuit het fonds

Opbouw uitgaven (in € 1 000)							
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Ontwerp-begr. 2004		139 264	282 247	87 108	-	-	
1e suppl. Begr. 2004		-	15 281	-	-	-	
Mutatie		- 5 664	- 6 191	- 1 283	-	-	
Ontwerp-begr. 2005	715 621	133 600	291 337	85 825	-	-	-

Op dit artikel worden de bijdragen geraamd aan het Infrastructuurfonds voor de Betuweroute (BR) en de Hogesnelheidslijn (HSL). Op dit artikel wordt tevens een maximum van € 544,5 mln aan uitgekeerde en nog uit te keren prijsbijstelling verantwoord over de Fes-bijdragen aan deze twee projecten.

De uitgaven aan de BR en de HSL worden op het Infrastructuurfonds geraamd op de artikelen 03.02 en 03.03.

Specificatie artikel 01.04							
(x € 1 000)	Departement	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Betuweroute	IF	112 803	- 4 806				
HSL	IF	9 374	283 023	85 825			
Prijsbijstelling BR/HSL	IF	11 423	13 120				
Totaal		133 600	291 337	85 825	-	-	-

Specificatie mutatie							
(x € 1 000)		2004	2005	2006	2007	2008	2009
Betuweroute		- 1 845	- 4 353				
HSL		- 3 819	- 1 838	- 1 283			
Prijsbijstellingen BR/HSL							
Totaal		- 5 664	- 6 191	- 1 283	-	-	-

Toelichting op de mutatie:

Deze technische mutaties betreffen de overboeking van de prijsbijstelling voor het deel private voorfinanciering van de Betuweroute en HSL naar artikel 01.08/Bereikbaarheid/Voorfinanciering. Met deze technische mutaties zijn de administraties van het Infrastructuurfonds en het Fes op elkaar aangesloten.

Artikel 01.05 Investeringsimpuls 2004

Opbouw uitgaven (in € 1 000)							
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Ontwerp-begr. 2004		-	-	-	-	-	
1e suppl. Begr. 2004		91 800	70 840	88 490	88 390	71 170	
Mutatie		600	20 060	12 710	12 610	10 130	
Ontwerp-begr. 2005	-	92 400	90 900	101 200	101 000	81 300	153 700

Op dit artikel worden de bijdragen geraamd in het kader van de derde investeringimpuls in de kennisinfrastructuur (ICES/KIS-3). Het kabinet heeft besloten om aan 37 ICES/KIS-3 programma's een totaalbedrag van € 800 mln toe te kennen voor de periode 2004-2010.

Specificatie artikel 01.05

(x € 1 000)	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Kennis V&W	7 300	6 940	8 690	8 690	7 070	13 310
Kennis IF	2 200	2 060	2 610	2 610	2 030	3 890
Kennis VWS	6 300					
Kennis EZ	33 600	51 500	51 800	51 700	41 600	78 700
Kennis OCW	27 800	26 400	33 000	33 000	26 600	50 100
Kennis VROM	11 000					
Kennis LNV	4 200	4 000	5 100	5 000	4 000	7 700
Totaal	92 400	90 900	101 200	101 000	81 300	153 700

Specificatie mutatie

(x € 1 000)	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Kennis Bsik, V&W/IF Leven met water/ processysteeminnovatie	2 200	2 060	2 610	2 610	2 030	9 500
Kennis Bsik, IF/Transumo	4 200	4 000	5 000	5 000	4 100	7 700
Kennis Bsik, EZ	- 10 000	10 000				
Kennis Bsik, LNV	4 200	4 000	5 100	5 000	4 000	7 700
Totaal	600	20 060	12 710	12 610	10 130	24 900

Toelichting op de mutatie:

De mutaties zijn het gevolg van de toezeggingen aan het Infrastructuurfonds en de departementen VROM, V&W en LNV in het kader van het kennisthema duurzame systeeminnovaties. De mutatie op de post Kennis Bsik van EZ ad. € 10 mln betreft het doorschuiven van middelen van 2004 naar 2005. Reden hiervan is dat de opstartfase van deze projecten meer tijd vergt dan aanvankelijk gedacht.

Artikel 01.07 Projecten in voorbereiding**Opbouw uitgaven (in € 1 000)**

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Ontwerp-begr. 2004		180 748	146 050	209 991	213 991	213 991	
1e suppl. Begr. 2004		- 17 620	21 311	- 63 790	- 63 750	- 71 170	
Mutatie		- 52 895	- 19 136	- 1 786	- 1 686	794	
Ontwerp-begr. 2005	-	110 233	148 225	144 415	148 555	143 615	170 290

Op de eerste plaats worden op dit artikel middelen geraamd voor de investeringsimpuls 1998, voor zover het Feswaardige projecten betreft. De concrete invulling van het pakket wordt in de Interdepartementale Commissie Ruimtelijke Economie (ICRE) voorbereid.

Op de tweede plaats is bij de voorbereiding van de begroting 2001 besloten om voor de jaren 2000 tot en met 2010 voor een bedrag van in totaal € 5 464 mln (exclusief prijsbijstelling) te investeren in de volgende clusters:

- Bereikbaarheid (€ 3 068 mln)
- Natuur, milieu en stedelijke ontwikkeling (€ 1 588 mln)
- Kennis (€ 808 mln)

Voor de projecten die voldoende zijn uitgewerkt, worden de middelen overgeheveld naar de Fes-artikelen die expliciet betrekking hebben op de bovenstaande uitgaven, zoals bijvoorbeeld artikel 01.08/Investeringsimpuls 1998. Voor zover dit nog niet het geval is, worden de projecten op dit artikel (01.07/Projecten in voorbereiding) geraamd.

Specificatie artikel 01.07							
(x € 1 000)	Departement	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Impuls 1998: Vitaliteit steden	VROM	96 927	24 685	24 686	24 686	24 686	24 685
Impuls 1998: Milieutechnologie	EZ/VROM		4 537	4 537	4 537	4 537	13 613
Impuls 1998: Technocentra	OCW			9 076	9 076	9 076	9 076
Impuls 2001: BIRK + Saneringsconcept.	VROM	10 166	99 463	38 166	42 166	42 166	42 166
Impuls 2001: Natuur, milieu en Stedel.							
Ontw./sleutelprojecten	VROM			23 710	23 710	23 710	23 710
Impuls 2004: Kennis Bsik	Divers	3 140	19 540	24 240	24 380	19 440	37 040
Waddenfonds	i.o.			20 000	20 000	20 000	20 000
Totaal		110 233	148 225	144 415	148 555	143 615	170 290

Specificatie mutatie							
(x € 1 000)	Departement	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Milieutechnologie	EZ	- 9 075	- 9 076	- 9 076	- 9 076	- 9 076	
	V&W en						
Kennis Bsik,	IF	- 2 200	- 2 060	- 2 610	- 2 610	- 2 030	- 9 500
Kennis, Bsik	Divers	- 8 400	- 8 000	- 10 100	- 10 000	- 8 100	- 15 400
	VROM en						
BIRK + Saneringsconcept	V&W	- 33 220					
Waddenfonds	i.o.			20 000	20 000	20 000	20 000
Totaal		- 52 895	- 19 136	- 1 786	- 1 686	794	- 4 900

Toelichting op de mutaties:

- De mutatie op Milieutechnologie (EZ) betreft de nieuwe toezegging van € 45,4 mln ten behoeve van het Besluit innovatiesubsidie samenwerkingsprojecten (IS). Deze middelen zijn overgeheveld naar het artikel 01.08/Investeringsimpuls 1998. De IS stimuleert nationale en internationale technologische samenwerking tussen bedrijven en publieke kennisinstellingen, alsmede tussen bedrijven onderling. De selectiecriteria voor de projecten zijn technologische innovatie, samenwerking, economische perspectief en duurzaamheid.
- De mutaties op de posten Kennis Besluit subsidies investeringen kennisinfrastructuur (Bsik) betreffen de verwerking van de toezeggingen

gen in het kader van het ICES/KIS-3. De projecten zijn grotendeels uitgewerkt en de middelen worden voor de uitgewerkte projecten overgeheveld naar het nieuwe artikel 01.05 Investeringsimpuls 2004. In totaal is € 803,5 mln in het Fes gereserveerd voor de ICES/KIS-3-programma's. Inmiddels is € 672,5 mln overgeheveld naar artikel 01.05/Investeringsimpuls 2004. Op artikel 01.07/Projecten in voorbereiding is nu nog € 131 mln gereserveerd.

- De mutatie op de post BIRK betreft op de eerste plaats de toezegging aan VROM in het kader van de beëindiging van de structurele chloortransporten door Nederland (€ 25,32 mln). VROM heeft hiertoe een akkoord gesloten met Akzo Nobel. Op de tweede plaats is vanuit de post BIRK € 7,9 mln toegezegd aan V&W voor de uitvoering van het project Hoogmade. Dit project betreft het verlagen van de passage A4/HSL nabij Hoogmade. De middelen voor beide BIRK-projecten worden overgeheveld naar het artikel 01.09/Investeringsimpuls 2001.
- De mutatie op de post Waddenfonds i.o. betreft de reservering in het Fes voor de voeding van het nog in te stellen Waddenfonds.

Artikel 01.08 Investeringsimpuls 1998

Opbouw uitgaven (in € 1 000)							
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Ontwerp-begr. 2004		112 095	137 300	482 011	1 095 312	974 542	
1e suppl. Begr. 2004		730	2 563	–	–	–	
Mutatie		14 606	15 400	10 359	9 076	9 076	
Ontwerp-begr. 2005	664 853	127 431	155 263	492 370	1 104 388	983 618	1 067 053

Op basis van de huidige besluitvorming worden de volgende bijdragen geraamd op dit artikel:

Specificatie artikel 01.08							
(x € 1 000)	Departement	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Bereikbaarheid/Voorfinanciering private financiering	IF	88 099	120 587	482 377	1 095 312	974 542	1 067 053
Prijstbijstelling voorfinanciering	IF	12 784	6 240				
Milieu							
Milieutechnologie/EET/IS	EZ	9 075	9 076	9 076	9 076	9 076	
Milieutechnologie/PromT	VROM	6 927	1 200	917			
Kennis							
Nationaal Initiatief Duurzame Ontwikkeling	VROM						
St.kennisontwikkeling en -overdracht bodem	VROM						
Experimentele Faciliteiten	EZ	3					
Gigaport	EZ						
Konnect	V&W	641					
EMR	V&W	626					
Biomade	OCW						
Tehnocentra	OCW	9 076	18 152				
Ketennetwerken, Clusters en ICT	LNV	200	8				
Totaal		127 431	155 263	492 370	1 104 388	983 618	1 067 053

Specificatie mutatie							
(x € 1 000)	Departement	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Bereikbaarheid	IF	5 664	6 191	1 283			
Milieutechnologie IS	EZ	9 075	9 076	9 076	9 076	9 076	
Kennis Connekt	V&W	- 759	759				
EMR	V&W	626	- 626				
Totaal		14 606	15 400	10 359	9 076	9 076	-

Toelichting op de mutatie:

Het EET-programma (Milieutechnologie EZ), dat tot voor kort vanuit het Fes een financiële bijdrage ontving, is opgevolgd door het Besluit innovatiesubsidie samenwerkingsprojecten (IS) dat per 1 januari 2004 in werking is getreden. Dit instrument stimuleert samenwerkingsprojecten die onderzoek doen naar duurzame innovaties of deze ontwikkelen. Voor deze opvolger van het project Milieutechnologie/EET is in het kader van de hiervoor gereserveerde middelen uit de investeringsimpuls 1998 een toezegging gedaan van € 45,4 mln voor de periode 2004–2008.

Artikel 01.09 Investeringsimpuls 2001

Opbouw uitgaven (in € 1 000)							
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Ontwerp-begr. 2004		1 027 145	895 117	729 754	666 327	610 349	
1e suppl. Begr. 2004		- 3 970	10 995	- 2 000	-	-	
Mutatie		33 220	42 000	62 000	62 000	62 000	
Ontwerp-begr. 2005	1 163 444	1 056 395	948 112	789 754	728 327	672 349	607 817

Op dit artikel worden de bijdragen geraamd voor de Investeringsimpuls 2001 waartoe bij begrotingsvoorbereiding 2001 is besloten. Het gaat hierbij om een impuls van € 5 464 mln (exclusief prijsbijstelling) in de jaren 2000 tot en met 2010 voor de volgende uitgavenclusters:

- Bereikbaarheid (€ 3 068 mln)
- Natuur, milieu en vitaliteit steden (€ 1 588 mln)
- Kennis (€ 808 mln)

Voor de projecten uit dit investeringspakket die voldoende zijn uitgewerkt, worden de middelen geraamd op artikel 01.09/Investeringsimpuls 2001. Voor zover dit nog niet het geval is, worden de projecten op artikel 01.07/Projecten in voorbereiding geraamd.

Ook worden op dit artikel de middelen geraamd voor reeds bestaande Feswaardige projecten uit het Infrastructuurfonds die voorheen ten laste van de reguliere Rijksbegroting werden gefinancierd (het zogenaamde «bruggetje» uit het Regeerakkoord 1998).

Specificatie artikel 01.09

(x € 1 000)	Departement	2004	2005	2006	2007	2008	2009
bereikbaar & stedelijke ontw	IF	735 365	640 039	444 761	316 826	237 178	230 839
Kennis ICT (onderw.)	OCW	47 776	47 776	47 776	47 776	47 776	47 776
Natuur milieu en stedelijke ontw (bedrijventerreinen)	EZ	14 988	9 774	4 778			
Kennis onderzoek en innovatie	EZ	24 292	23 888	23 888	23 888	23 888	23 888
Kennis onderzoek en innovatie	OCW	11 944	11 944	11 944	11 944	11 944	11 944
BIRK + saneringsregeling	VROM	26 402	21 995	9 000	5 000	5 000	5 000
BIRK/Hoogmade	V&W	7 900					
Fes-bruggetje Regeerakkoord 1998	IF	187 728	192 696	247 607	322 893	346 563	288 370
Totaal		1 056 395	948 112	789 754	728 327	672 349	607 817

Specificatie mutatie

(x € 1 000)	Departement	2004	2005	2006	2007	2008	2009
BIRK	VROM	25 320					
BIRK (Hoogmade)	V&W	7 900					
Fes-bruggetje Regeerakkoord 1998	IF		42 000	62 000	62 000	62 000	62 000
Totaal		33 220	42 000	62 000	62 000	62 000	62 000

Toelichting op de mutatie:

De middelen zijn afkomstig van artikel 01.07 Projecten in voorbereiding. Het betreft € 25,32 mln in het kader van het beëindigen van de structurele chloortransporten door Nederland heen. VROM heeft hiertoe een akkoord gesloten met Akzo Nobel. Aan V&W is € 7,9 mln toegezegd voor het verlagen van de passage A4/HSL bij Hoogmade. De mutatie op het Fes-bruggetje betreft de overheveling naar de algemene middelen van de extra aardgasbaten die het gevolg zijn van de verlaging van de vennootschapsbelasting.

02 Saldi**Artikel 02.01 Voordelig eindsaldo/beginsaldo****Voordelig eindsaldo****Opbouw standen (in € 1000)**

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Ontwerp-begr. 2004		573 681	486 838	370 836	- 59 448	- 13 728	
1e suppl. begr 2004		301 456	295 606	324 273	354 772	409 911	
Mutatie		199 089	650 214	913 247	938 697	783 503	
Ontwerp-begr. 2005	975 183	1 074 226	1 432 658	1 608 356	1 234 021	1 179 686	1 135 515

Op dit artikel wordt het voordelig eindsaldo geraamd. Het voordelig eindsaldo is gelijk aan het positieve verschil in enig jaar tussen de ontvangsten inclusief batig beginsaldo en de uitgaven inclusief nadelig beginsaldo.

Toelichting op de mutatie

De nieuwe mutatie is per saldo het gevolg van de mutaties in de bijdragen aan de begrotingshoofdstukken en bij de ontvangsten. Een neerwaartse mutatie in de bijdragen leidt tot een opwaartse mutatie bij het voordelig eindsaldo. Een opwaartse mutatie bij de ontvangsten (inclusief het voordelig beginsaldo) heeft hetzelfde effect. De nieuwe mutatie is als volgt opgebouwd (de raming in 2009 vloeit voort uit de extrapolatie van de uitgaven en ontvangsten):

(x € 1 000)	2004	2005	2006	2007	2008
Uitgavenmutatie 01.04	5 664	6 191	1 283		
Uitgavenmutatie 01.05	- 600	- 20 060	- 12 710	- 12 610	- 10 130
Uitgavenmutatie 01.07	52 895	19 136	1 786	1 686	- 794
Uitgavenmutatie 01.08	- 14 606	- 15 400	- 10 359	- 9 076	- 9 076
Uitgavenmutatie 01.09	- 33 220	- 42 000	- 62 000	- 62 000	- 62 000
Ontvangstenmutatie 03.01	208 000	560 000	435 000	207 000	20 000
Ontvangstenmutatie 03.02	- 19 044	- 56 741	- 89 967	- 99 550	- 93 194
Mutatie voordelig beginsaldo		199 089	650 214	913 247	938 697
Correctie voordelig eindsaldo		- 1			
Totaal mutatie	199 089	650 214	913 247	938 697	783 503

De technische correctie van het voordelig eindsaldo is nodig vanwege cumulatie van afrondingsverschillen.

Voordelig beginsaldo

Opbouw standen (in € 1000)	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Ontwerp-begr. 2004		700 890	573 681	486 838	370 836	- 59 448	
1e suppl. begr. 2004		274 293	301 456	295 606	324 273	354 772	
Mutatie			199 089	650 214	913 247	938 697	
Ontwerp-begr. 2005	1 664 006	975 183	1 074 226	1 432 658	1 608 356	1 234 021	1 179 686

Op dit artikel wordt het voordelig eindsaldo van het voorafgaande jaar geraamd, welk saldo op grond van het eerste lid van artikel 4 van de Wet Fes ten gunste van de begroting van het fonds in enig jaar komt (zie ook de toelichting bij uitgavenartikel 02.01 Voordelig eindsaldo). Het voordelig eindsaldo van jaar t is het voordelig beginsaldo van jaar t+1.

Toelichting op de mutatie

De nieuwe mutatie sluit aan op de mutatie in het voordelig eindsaldo van het voorafgaande jaar en is bij dat artikelonderdeel nader toegelicht.

2. ONTVANGSTEN

03 Ontvangsten van het fonds

Artikel 03.01 Overige ontvangsten uit aardgas

Opbouw ontvangsten (in € 1000)							
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Ontwerp-begr. 2004		1 384 000	1 135 000	1 115 000	1 198 000	1 447 000	
1e suppl. begr 2004		62 000	63 000				
Mutatie		208 000	560 000	435 000	207 000	20 000	
Ontwerp-begr. 2005	1 650 579	1 654 000	1 758 000	1 550 000	1 405 000	1 467 000	1 571 000

Op dit artikel zijn de voor het fonds bestemde ontvangsten uit aardgas geraamd. Het betreft 41,5% van de niet-belastingontvangsten uit aardgas, zoals geraamd op de begroting van Economische Zaken. Bij bepaling van de ontvangsten voor het Fes is gerekend zonder de EZ-ontvangsten van Energie Beheer Nederland (EBN) die voorheen werden afgedragen aan DSM in verband met de door DSM gehouden certificaten EBN B.V. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de algemene toelichting bij deze begroting. Voor de gehanteerde olieprijsen en dollarkoersen wordt verwezen naar de tabel in hoofdstuk 3 van de algemene toelichting op de begroting.

Toelichting op de mutatie

De belangrijkste factoren in de wijziging van de geraamde aardgasbaten zijn de aardgasprijs, die gerelateerd is aan de prijs van olie in dollars, en de veranderende euro/dollar-koers. Op de tweede plaats vloeit de wijziging deels voort uit de verlaging van de vennootschapsbelasting waardoor de voor het Fes relevante niet-belastingontvangsten uit aardgas toenemen. Ter dekking van het Vpb-pakket worden deze ontvangsten via de Fes-brug ten gunste van de algemene middelen gebracht.

Kengetallen aardgasbatenraming					
	2003	2004	2005	2006	2007
Hoeveelheidsgegevens:					
Productie (mrd m ³)	68	70	69	72	75
Prijsgegevens (bron:CPB):					
Euro/dollarkoers (€/\$)	1,13	1,21	1,20	1,20	1,20
Olieprijs (\$/vat)	28,8	36,0	35,0	26,0	26,0

Artikel 03.02 Rentebesparingen uit incidentele baten

Opbouw ontvangsten (in € 1000)							
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Ontwerp-begr. 2004		437 018	502 008	564 496	598 108	611 601	
1e suppl. begr 2004		55 140	55 140	55 140	55 140	55 140	
Mutatie		- 19 044	- 56 741	- 89 967	- 99 550	- 93 194	
Ontwerp-begr. 2005	397 150	473 114	500 407	529 669	553 698	573 547	596 689

Met ingang van 1999 worden eenmalige opbrengsten in de vermogenssfeer ten gunste van de staatsschuld gebracht en komen de daardoor structureel bespaarde rentelasten (gecorrigeerd voor eventuele dividendderiving) ten gunste van het Fes.

Voor zover de voeding betrekking heeft op opbrengsten van veilingen van rechten, wordt met ingang van 2002 op dit artikel de voeding van het Fes geraamd op basis van annuïteiten. Voor een nadere toelichting hierop wordt verwezen naar de algemene toelichting bij deze begroting.

Toelichting op de mutatie

De mutatie betreft een fasering van het tempo van vervreemding van deelnemingen. Daarnaast is de verwachte verkoopopbrengst aan marktomstandigheden aangepast.